

Agnieszka Jakubowska
Katedra Mikroekonomii i Ekonomii Stosowanej
Wydział Ekonomii i Zarządzania
Politechnika Koszalińska

FORMY ORGANIZACYJNO-PRAWNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W ASPEKTCIE PODATKOWEGO ZARZĄDZANIA WYNIKIEM FINANSOWYM MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Analizując szeroką gamę celów działalności podmiotu gospodarczego przytaczanych w literaturze przedmiotu, można stwierdzić, iż w każdym przypadku, jednym z celów częściowych, jest odpowiednie ukształtowanie wyniku finansowego, będącego miernikiem efektywności działania podmiotu w pewnym okresie. Wielkość wyniku finansowego wygoszparowanego w przedsiębiorstwie zależy do wielu czynników kształtujących dochody ze sprzedaży i koszty własne. Najogólniej ująć je można w dwie grupy:

1. **czynniki wewnętrzne**, czyli wewnętrzne uwarunkowania działalności przedsiębiorstwa, takie jak: plany działania i zadania do realizacji, zakres i przyjęte schematy działania oraz zasoby materialne, ludzkie i informacyjne będące w danym okresie do dyspozycji przedsiębiorstwa;
2. **czynniki zewnętrzne**, stanowiące jego tzw. makrootoczenie, od których zaliczyć należy: czynniki demograficzne, ekonomiczne, techniczne, polityczno-prawne i społeczno-kulturowe, które generują różne ograniczenia i szanse rozwoju rynkowego firmy, ze szczególnym uwzględnieniem polityki gospodarczej państwa, jego systemu ekonomicznego, lokalnych warunków działania oraz popyt na produkty danego przedsiębiorstwa

Wymienione elementy otoczenia wpływają na cele i możliwości działania przedsiębiorstwa, przy czym niektóre z nich są parametrami niedecyzyjnymi i nie poddają się kształtowaniu, jednakże wszystkie determinują funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, wpływając na podaż, popyt, ceny i strukturę produktów, dostępność zasobów na rynku itp. Oddziałują one dodatnio lub ujemnie na szanse efektywnego i stabilnego działania firm na rynku. Podatkowy aspekt zarządzania zarówno dochodem, jak i wynikiem finansowym wynikać powinien z realizowanej przez przedsiębiorstwo polityki podatkowej, którą najogólniej określić można jako optymalizację płatności podatkowych przy jednoczesnym uwzględnieniu ograniczeń zewnętrznych wynikających z przepisów prawa i ich interpretacji oraz ograniczeń wewnętrznych wynikających z nadrzędnych celów podmiotu gospodarczego.

Pewne trudności nasuwa określenie kryterium wyodrębnienia podatków obciążających przedsiębiorców, bowiem we współczesnych systemach podatkowych z reguły nie występuje jeden podatek dochodowy, którego podmiotem byłby wyłącznie

dochód uzyskiwany przez przedsiębiorców¹. W doktrynie podatkowej wysuwany jest pogląd, iż podatkami obciążającymi przedsiębiorców są te, które z racji samego ich istnienia lub ich specjalnej konstrukcji mają wpływ na decyzje podejmowane dwóch płaszczyznach²:

- **instytucjonalnej** - dotyczącej optymalnego opodatkowania z punktu widzenia wyboru formy prawnej lub miejsca wykonywania działalności;
- **funkcjonalnej** – dotyczącej kierunków inwestowania, źródeł finansowania, rynków zbytu itp.

Poniższy artykuł ma na celu przybliżenie istotnej kwestii, jaką w przypadku przedsiębiorstw zaliczanych do grupy małych i średnich, jest wybór odpowiedniej formy prawnej, jak również sposobu ewidencji zjawisk gospodarczych.

Podatkowe aspekty form prawnych podmiotów gospodarczych

Decyzja dotycząca formy prowadzonej działalności powinna być pochodną wielu czynników, z których w szczególności wymienić należy:³

- to, czy przedsięwzięcie jest jednoosobowe, czy też wieloosobowe;
- poziom wzajemnego zaufania i charakter więzi łączących podmioty, jeżeli przedsięwzięcie podejmowane jest przez wiele osób;
- czy w przedsięwzięciu wezmą udział podmioty zagraniczne;
- rozmiar prowadzonej działalności i związane z nią wymogi finansowe;
- poziom zasobności finansowej na etapie podejmowania działalności;
- poziom ryzyka obciążenia odpowiedzialności na wypadek niepowodzenia przedsięwzięcia;
- zakres i dziedzin (branża) przedsięwzięcia;
- zakres i struktura obciążeń podatkowych i innych ciężarów fiskalnych.

Przedsiębiorca musi zdawać sobie sprawę, iż podatkowy aspekt przyjęcia danej formy organizacyjno-prawnej związany jest z określonymi konsekwencjami w zakresie charakteru i wysokości obciążeń fiskalnych, jak również możliwości korzystania z preferencji podatkowych. W wielu bowiem wypadkach poziom obciążeń oraz możliwość uzyskania ulg i zwolnień podatkowych uzależniona jest od struktury prawnej przedsiębiorstwa⁴. Okresowej analizy porównawczej finansowych skutków obciążeń podatkowych różnych form organizacyjno-prawnych powinny dokonywać również podmioty prowadzące już działalność, bowiem okazać się może, iż z punktu widzenia założonego przez przedsiębiorstwo celu realizowanej działalności, korzystniejsza będzie jej zmiana⁵. Możliwości podmiotu w tej kwestii przedstawia rys. 1.

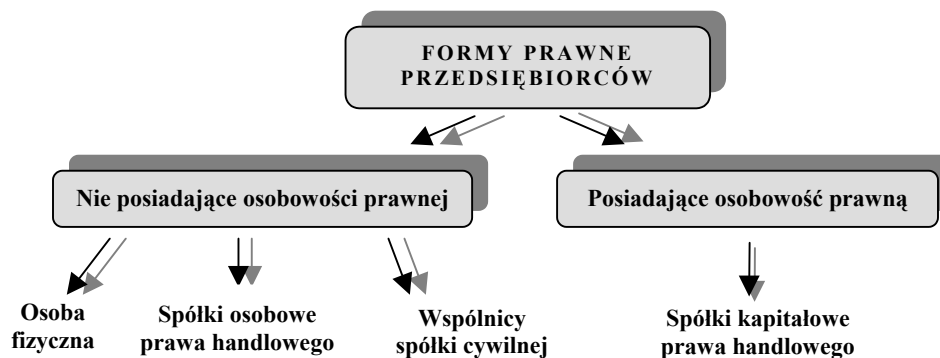
¹ W doktrynie podatkowej można spotkać jedynie koncepcje racjonalnych systemów podatkowych, w których dochód przedsiębiorcy, niezależnie od jego formy prawnej, jest opodatkowany w ramach jednakowego podatku dochodowego. Zob. K. Tipke, J. Lang, *Steuerrecht*, wyd. 13, Köln 1991, s. 628-631.

² Zob. G. Wöhe, *Betriebswirtschaftliche Steuerlehre*, I-II, München 1988, s. 468; za: H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe...*, op. cit., s. 53.

³ Zob. A. Rogut, A. Rzetelska, *Uruchomienie działalności gospodarczej*, w: *Przedsiębiorczość i zarządzanie małymi firmami*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1996, s. 119 oraz J. Kufel, *Prowadzenie działalności gospodarczej*, „Prawo Przedsiębiorcy” 1996, nr 13.

⁴ Kryterium to jest najczęściej i najwyraźniej brane pod uwagę przy wyborze formy prawnej działalności, bowiem, w praktyce, jako jedyne ma charakter mierzalny.

⁵ Obowiązujący w Polsce system prawny charakteryzuje to, iż raz dokonany wybór prawnej formy wstępowania w obrocie gospodarczym może podlegać w toku prowadzonej działalności gospodarczej zmianom i

Rysunek 1. Formy prawne przedsiębiorców (wg ustawy o działalności gospodarczej z dn. 19 listopada 1999 r.)

Źródło: opracowania własne

W przypadku spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), istotne zmiany w formach ich funkcjonowania wniosło nowe polskie prawo spółek handlowych⁶, mające na celu dostosowanie polskiego prawa spółek do prawa europejskiego. Kodeks ten wprowadził do obrotu gospodarczego w Polsce dwa nowe typy spółek osobowych, a mianowicie spółkę partnerską oraz komandytowo-akcyjną. Zmiany, wprowadzone przez nowe regulacje prawne, w przypadku istniejących spółek osobowych (jawnej i komandytowej), dotyczyły głównie wprowadzeniu ich tzw. podmiotowości „prawno-handlowej”, przy zachowaniu zasady „pojedynczego” opodatkowania wspólników tychże spółek⁷.

Nowy kodeks spółek handlowych dokonał również normatywnego rozgraniczania spółki cywilnej od jawnej w celu przerwania patologii polskiej gospodarki, polegającej na prowadzeniu wielkich organizacji gospodarczych w formie spółki

---

przeobrażeniom. Zakres ich dopuszczalności limitowany jest w zasadzie tylko jedną okolicznością nadrzędną, mówiącą o tym, że sfera prawna osób trzecich nie może doznać wskutek tych zmian uszczerbku. Dodać należy, iż ustawodawca w niektórych sferach działalności gospodarczej narzuca prawną formę jej prowadzenia. Sytuację taką wymusza konieczność ochrony interesów państwa oraz obywateli i odnosi się ona do niektórych specyficznych dziedzin usług wymagających dużej skali profesjonalizmu, w których występujące podmioty muszą posiadać jednolitą postać prawną. Do dziedzin tych należy przede wszystkim bankowość oraz działalność ubezpieczeniowa. Banki mogą być tworzone jako banki państwowe, banki spółdzielcze lub banki w formie spółek akcyjnych (Ustawa z dn. 29 sierpnia 1997 r., Prawo bankowe, Dz. U., Nr 140, poz. 939, art. 12); ubezpieczyciel może mieć wyłącznie status spółki akcyjnej lub zarejestrowanego towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (Ustawa z 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej, Dz. U., Nr 59, poz. 344 z późn. zm.)

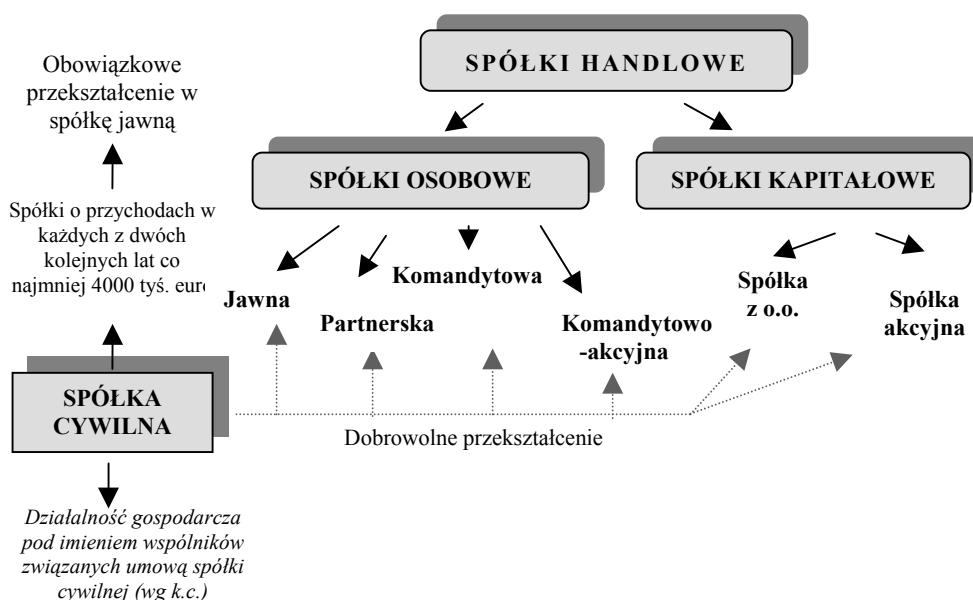
⁶ Ustawa z 15 września 2001 r. kodeks spółek handlowych, Dz. U. Nr 94, poz. 1037, która zastąpiła obowiązujący w Polsce ponad 66 lat kodeks handlowy wprowadzony rozporządzeniem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 27 czerwca 1934 r.

⁷ Funkcjonujące w starych regulacjach legislacyjnych pojęcie tzw. „ułomnej osobowości prawnej” wywoływało szereg wątpliwości natury prawnej, co znalazło wyraz w postulacie przyznania polskim spółkom osobowym osobowości prawnej. K.s.h. nie przyjął jednak że tego postulatu w obawie narażenia wspólników spółki osobowej na „podwójne” opodatkowanie ich dochodów z tytułu udziału w spółce. Wprowadzona natomiast podmiotowość „prawno-handlowa” spółek osobowych polega na tym, że spółka ta może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozwana (art. 8 § 1 k.s.h.). Szerzej: A. Szumański, Nowe prawo spółek handlowych, „Przegląd prawa handlowego”, styczeń 2001.

cywilnej, a więc spółki, której tworzenie i zmiany ustrojowe nie podlegają kontroli sądowej. Rozgraniczenie to polega na tym, że:

- spółka cywilna, której przychody netto ze sprzedaży towarów lub świadczenia usług w każdym z dwóch kolejnych lat obrotowych przekraczają 400 tys. euro ma obowiązek „przekształcenia” się w spółkę jawną (art. 26 § 4 k.s.h.);
- spółka cywilna ma możliwość przekształcenia się w spółkę kapitałową bez potrzeby likwidacji spółki cywilnej (art. 551 § 2 i 3 k.s.h.);
- w ramach umowy spółki cywilnej wspólnicy będą mogli nadal prowadzić działalność gospodarczą, będąc związanymi umową spółki cywilnej, ale nie spółka tylko każdy z nich z osobna, będzie podmiotem gospodarczym i będzie zawierać umowy z kontrahentami, w ramach spółki⁸.

Obowiązujące aktualnie formy prawne spółek handlowych oraz miejsce spółki cywilnej w świetle nowych regulacji prawnych ilustruje rys. 2.

Rysunek 2. Podział spółek handlowych (wg kodeksu spółek handlowych z dn. 15 września 2001 r.)

Źródło: opracowania własne na podstawie: Spółka cywila nie będzie już przedsiębiorcą, „Rzeczpospolita” z dn. 11.12.2000.

Podatkowy aspekt form prawnych realizowania działalności gospodarczej sprowadza się natomiast do kwestii, czy przedsiębiorca ponosi jego ciężar pod względem materialnym, czy też jest on podatnikiem w sensie formalnym. Kryterium to pozwala wyodrębnić, z punktu widzenia podatkowego sposobu obciążenia dochodu, dwie grupy przedsiębiorców:

⁸ Zgodnie z kodeksem cywilnym spółka cywilna jest umową i w związku z tym stanowi zespół wspólników, nie tworząc natomiast jednostki organizacyjnej na tyle wyodrębnionej, ażeby można było mówić o przedsiębiorcy (k.c. art. 860 i n.)

1. przedsiębiorcy będący **osobami fizycznymi** oraz **wspólnicy spółek osobowych**, płacący podatek dochodowy od osób fizycznych;
2. przedsiębiorcy będący **osobami prawnymi**, płacący podatek dochodowy od osób prawnych.

Analizując podatkowe wady i zalety prowadzenia działalności gospodarczej w formie **osoby fizycznej** należy zwrócić uwagę na fakt, iż osoba fizyczna jako przedsiębiorca oraz spółka osobowa jako przedsiębiorca nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. Podkreślić należy, iż osoba fizyczna jest podatnikiem podatku od dochodu osobistego, na który składają się dochody za wszystkich należących do niej źródeł przychodów, w tym również z działalności gospodarczej. Ustalenie wysokości dochodu z tej działalności następuje na podstawie ksiąg rachunkowych lub podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Dochód ten następnie łączony jest z innymi dochodami osoby fizycznej i jako składnik jej dochodu osobistego podlega opodatkowaniu. W przypadku spółek osobowych osób fizycznych, początkowo ustalany zostaje dochód spółki na podstawie prowadzonych ksiąg, który następnie dzielony jest pomiędzy wspólników proporcjonalnie do ich udziałów. Dochód z udziału w spółce każdego wspólnika łączony jest z jego dochodami z innych źródeł i jako składnik dochodu osobistego podlega opodatkowaniu⁹.

Dochody od osób fizycznych obciążone są w Polsce podatkiem dochodowym o skali progresywnej, co powoduje, iż kwota podatku rośnie szybciej niż podstawa opodatkowania, a wzrostowi dochodu towarzyszy zmniejszanie motywacji do jego powiększania. Dla prowadzących działalność gospodarczą, ważnym elementem tej kwestii, jest zastosowanie w tej konstrukcji podatkowej progresji o charakterze ciągłym, a nie globalnym, co oznacza, iż osiągane dochody są do określonej granicy obciążane stawką pierwszego progu podatkowego, natomiast nadwyżka obciążana jest stawką drugiego progu podatkowego. W przypadku osiągania dochodów w najwyższym przedziale podatkowym, jedynie nadwyżka ponad drugi próg podatkowy obciążona jest stawką stanowiącą górną granicę progresji. W wyniku tego krańcowa stopa opodatkowania dochodów nie będzie równała się stopie efektywnej.

Odmienne przedstawia się **opodatkowanie dochodu przedsiębiorców wyposażonych w osobowość prawną**. Posiadają oni podmiotowość podatkową w podatku dochodowym, a opodatkowaniu podlega uzyskany przez nich dochód ustalany na podstawie prowadzonych ksiąg rachunkowych. Aby określić specyfikę opodatkowania dochodu osób prawnych, niezbędne jest odrębne potraktowanie spółek kapitałowych oraz innych osób prawnych.

Opodatkowanie spółek kapitałowych należy rozpatrywać w dwóch aspektach: opodatkowania dochodu osiągniętego przez spółkę jako podmiot podatku dochodowego od osób prawnych oraz opodatkowania dochodu podzielonego przez spółkę pomiędzy wspólników, którzy jako podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych lub od osób prawnych zobowiązani są po raz drugi zapłacić od tego dochodu podatek. Efekt ten określany jej w literaturze przedmiotu jako *wewnętrzne podwójne opodatkowanie*¹⁰.

⁹ Należy zauważyć, iż w rozumieniu ustawy Prawo o działalności gospodarczej spółki handlowe mają status przedsiębiorcy, a w przypadku spółki cywilnej status taki posiadają wspólnicy. Natomiast w regulacjach prawnych dotyczącego opodatkowania osób fizycznych wszystkie te spółki traktowane są identycznie, czyli podatnikami są wspólnicy. Por: H. Litwińczuk, Prawo podatkowe przedsiębiorców, Wydawnictwo KiK, Warszawa 2000, s. 54.

¹⁰ Zob. T. Famulska, Podatkowe aspekty źródeł finansowania przedsiębiorstw, Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej pt.: „Zarządzanie Finansami. Cele – organizacja - narzędzia”, Kołobrzeg 2001, tom II.

Za wyborem prowadzenia działalności w formie spółki będącej osobą prawną mogą przemawiać zarówno względy łatwiejszego, niż w przypadku osoby fizycznej, pozyskiwania kapitału, jak też ograniczenie odpowiedzialności za różnego rodzaju zobowiązania.

Podatek dochodowy w zależności od wielkości podmiotów gospodarczych, rodzaju i zakresu prowadzonej działalności, a także sposobu ewidencji, może być pobierany w różnej formie. W polskim systemie podatkowym zwłaszcza osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą posiadają możliwość wpływania, poprzez **wybór systemu ewidencji**, na formę obciążenia podatkowego, jakim będą objęte. Do podstawowych kryteriów wyboru formy ewidencji zaliczyć należy:

- wartość przychodów,
- wartość kosztów,
- dochodowość rozumianą jako stosunek dochodu do wielkości przychodów,
- możliwość korzystania z ulg podatkowych oraz odliczeń od dochodu.

Prowadzenie działalności gospodarczej determinuje obowiązek rejestracji procesów gospodarczych w księgach rachunkowych lub podatkowych. Przedsiębiorca, działający jako osoba fizyczna, ma tu do wyboru dwa podstawowe systemy prowadzenia zapisów księgowych, a mianowicie:

1. **System księgowości pojedynczej** – polegający na rejestracji wyłącznie przychodów, zakupu materiałów i towarów oraz kosztów lub wyłącznie przychodów, zapisywanych pojedynczo w urządzeniach księgowych, którymi obecnie są: **podatkowa księga przychodów i rozchodów** oraz **ewidencja przychodów** prowadzona dla potrzeb zryczałtowanego podatku dochodowego.
2. **System księgowości podwójnej** – prowadzony w oparciu o **księgi rachunkowe**, których zakres ewidencji obejmuje, obok przychodów i kosztów, także cały majątek przedsiębiorstwa. System księgowości podwójnej polega na:
  - wykorzystaniu specyficznych urządzeń księgowych – ksiąg rachunkowych,
  - wykorzystaniu metody bilansowej, polegającej na dokonywaniu zapisu każdej operacji gospodarczej według zasady podwójnego zapisu oraz uogólnieniu zapisów w formie specyficznych zestawień bilansowych.

Porównanie obu systemów ewidencji księgowej prezentuje tabela 1.

Wybierając określony sposób ewidencji księgowej przedsiębiorca jednocześnie determinuje formę obciążenia, którą zostanie objęty. Mamy tu do czynienia z dwoma możliwościami:

1. **Opodatkowanie dochodu na zasadach ogólnych** określonych ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych w przypadku prowadzenia ewidencji księgowej w oparciu o księgi rachunkowe lub ewidencję przychodów i rozchodów.
2. **Zryczałtowane formy opodatkowania dochodu** z działalności gospodarczej do których zaliczamy ryczałt od dochodów ewidencjonowanych oraz kartę podatkową, w przypadku których dochód podatkowy ustalany jest jako procentowa część przychodu lub na podstawie znamion zewnętrznych (rozmiarów działalności, liczby pracowników).

Tabela 1

Porównanie systemów ewidencji księgowej

Kryterium porównania	System ewidencji podwójnej <i>Księgi rachunkowe</i>	System ewidencji pojedynczej <i>Podatkowa księga przychodów i rozchodów, Ewidencja przychodów</i>
Podstawa zapisu	Dokument	Dokument
Sposób zapisu dokumentu	Zapis podwójny	Zapis pojedynczy
Zakres ewidencji	Majątek trwały, zapasy, środki pieniężne, rozrachunki, kapitały własne, przychody, koszty, wynik finansowy.	Przychody i koszty ich uzyskania lub tylko przychody
Możliwość prowadzenia	Wszyscy*	Osoby fizyczne i spółki cywilne do określonego poziomu przychodów lub prowadzące określony rodzaj działalności (dane aktualizowane przez Rozporządzenia Ministra Finansów)

* Zgodnie z ustawą o rachunkowości, do prowadzenia **ksiąg rachunkowych** zobowiązane są osoby fizyczne i spółki cywilne osób fizycznych, jeżeli ich przychody netto (tj. bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wynosiły co najmniej równowartość w walucie polskiej 800 000 euro. Podatnicy nie spełniający tych warunków mogą prowadzić księgi rachunkowe dobrowolnie.

Źródło: opracowanie własne na podst. W. Gos, Zarządzanie wynikiem finansowym i dochodem, Difin, Warszawa 1998, s. 10.

Poniższa tabela prezentuje dane na temat wyboru sposobu ewidencji gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzących działalności gospodarczą w latach 1994-2000.

Tabela 2

Formy ewidencji księgowej osób fizycznych w latach 1994-2001

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ogółem, w tym:	2.028.129	2.211.049	2.270.967	2.332.489	2.434.295	2.457.890	2.495.388	2.477.315
▪ na zasadach ogólnych	465.554	980.560	1.119.870	1.244.000	1.338.968	1.435.500	1.543.617	1.607.030
▪ ryczałt ewidencjonowany	1.226.312	913.857	843.759	868.668	867.129	792.514	732.666	676.923
▪ w formie karty podatkowej	336.263	3156.632	307.338	234.821	228.198	229.876	219.105	193.362

Źródło: dane Ministerstwa Finansów, www.mf.gov.pl

Analiza efektywności różnych form opodatkowania¹¹

Poniżej przedstawiona została przykładowa formuła analizy efektywności różnych form opodatkowania z punktu widzenia dochodowości przedsiębiorstwa oraz optymalizacji decyzji co do wyboru formy ewidencji księgowej. Badaniu poddana została zależność między:

- A. dochodowością a obrotem;
- B. podatkiem zryczałtowanym a podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych (PIT)

Przyjęto następujące oznaczenia:

S – wartość sprzedaży w zł.

K – koszty całkowite

D - dochód

t_{PIT} – krańcowa stawka podatku dochodowego - PIT

t_R – stawka podatku dochodowego zryczałtowanego

t_D – stawka podatku zryczałtowanego przeliczona na stawkę podatku dochodowego na zasadach ogólnych

P_{PIT} – wielkość obciążenia podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych

P_R – wielkość obciążenia zryczałtowanym podatkiem dochodowym

w – procentowy udział kosztów w wartości sprzedaży

d – wskaźnik dochodowości

Model zawiera następujące założenia:

1. Podmiot spełnia warunki, aby być płatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.
2. Alternatywny podatek dochodowy na zasadach ogólnych w danym przedziale dochodu ma charakter liniowy, a wystąpienie progresji w opodatkowaniu dochodu wymaga dodatkowych analiz.
3. W zależności od formy opodatkowania wielkość podatku ustalana jest według formuły:

$$\rightarrow \text{ dla podatku zryczałtowanego: } P_R = S * t_R \quad (1)$$

$$\rightarrow \text{ dla podatku na zasadach ogólnych: } P_{PIT} = D * t_{PIT} \quad (2)$$

4. Procentowy udział kosztów w wartości sprzedaży, opisuje równanie:

$$w = \frac{K}{S} * 100\% \quad (3)$$

5. Wskaźnik dochodowości liczony jest według formuły:

$$d = (1 - w) \quad (4)$$

6. Dochód przedsiębiorstwa opisuje równanie:

$$D = S - K = S - S * w = S * (1 - w) = S * d \quad (5)$$

co daje nam wzór na wielkość sprzedaży :

$$S = \frac{D}{d} \quad (6)$$

7. Przy założonym poziomie dochodowości **d** prawdziwe jest równanie:

$$S * t_R = D * t_D \quad (7)$$

¹¹ Badania przeprowadzone zostały w ramach realizacji tematu badawczego Katedry Mikroekonomii i Ekonomii Stosowanej Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Koszalińskiej pt.: „ Praktyczne metody oceny działalności małych i średnich przedsiębiorstw: aspekt ekonomiczno-fnansowy”

Korzystając z powyższych założeń, zależność między podatkiem zryczałtowanym i dochodowym na zasadach ogólnych można zapisać następująco:

→ Przeliczenie stawki podatku zryczałtowanego na adekwatną stawkę podatku dochodowego na zasadach ogólnych – t_D , można przeprowadzić w oparciu o formułę:

$$t_D = \frac{t_R}{d} \quad (8)$$

W tym wypadku efektywność formy opodatkowania z punktu widzenia minimalizacji wielkość płaconego podatku uzależniona jest od relacji:

- I. Jeżeli $t_D < t_{PIT}$ (tzn. przeliczona stawka podatku zryczałtowanego jest mniejsza niż alternatywne opodatkowanie na zasadach ogólnych) – efektywniejszą formą dla podmiotu jest podatek ryczałtowy, czyli $S * t_R < D * t_{PIT}$
- II. Jeżeli $t_D > t_{PIT}$ (tzn. przeliczona stawka podatku zryczałtowanego jest większa niż alternatywne opodatkowanie na zasadach ogólnych) – efektywniejszą formą dla podmiotu jest podatek dochodowy na zasadach ogólnych, czyli $S * t_R > D * t_{PIT}$
- III. Jeżeli $t_D = t_{PIT}$ (tzn. przeliczona stawka podatku zryczałtowanego jest równa alternatywnemu opodatkowaniu na zasadach ogólnych) – wielkość płaconego podatku jest jednakowa w obu formach opodatkowania, czyli $S * t_R = D * t_{PIT}$

Poniższa tabela prezentuje przykładowe przeliczenie stawek podatku zryczałtowanego od przychodu na odpowiadającą mu stawkę podatku dochodowego na zasadach ogólnych w zależności od poziomu dochodowości przedsiębiorstwa według formuły (8).

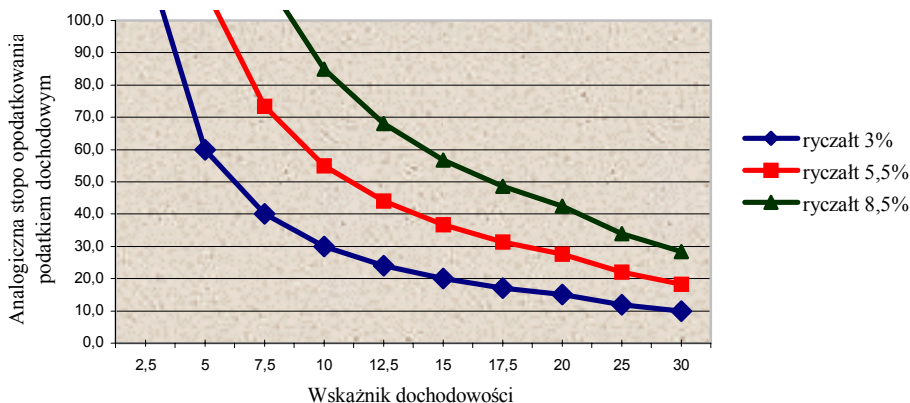
Tabela 3

Przeliczenie stawek podatku zryczałtowanego od przychodu na stawkę podatku dochodowego na zasadach ogólnych w zależności od stopnia dochodowości przedsiębiorstwa

Stawka podatku zryczałtowanego jako % przychodu (t_R)	Wskaźnik dochodowości (d) w %									
	2,5	5,0	7,5	10,0	12,5	15,0	17,5	20,0	25,0	30,0
	Analogiczne stawki podatku dochodowego na zasadach ogólnych (t_D) w %									
3,0%	120	60	40	30	24	20	17,1	15	12	10
5,5%	220	110	73,2	55	44	36,7	31,7	27,5	22	18,3
8,5%	340	170	113	85	68	56,7	48,6	42,5	34	28,3

Źródło: opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, iż przy założony poziomie dochodowości z przedziale pomiędzy 2,5 a 30 %, dopiero 25-procentowa dochodowość daje przy wszystkich stawkach ryczałtu podatki mniejsze niż 40%. Poniższy wykres ilustruje zmianę przeliczonej stawki podatku zryczałtowanego w zależności od poziomu dochodowości osiągniętego przez przedsiębiorstwo.

Wykres. 1. Wysokość przeliczeniowych stawek podatku zryczałtowanego w zależności od poziomu dochodowości przedsiębiorstwa.

Źródło: opracowanie własne

Analiza efektywności formy opodatkowania polega tu na porównaniu aktualnej stawki podatku PIT z stawką przeliczeniową. Przy założeniu, iż aktualnie stawka PIT wynosi 19% można wyciągnąć wnioski, iż opodatkowanie podatkiem zryczałtowanym od przychodów okazuje się efektywniejsze po osiągnięciu następującego poziomu dochodowości:

- dla ryczałtu 3,0% - wskaźnik dochodowości ponad 16% ,
- dla ryczałtu 5,5% - wskaźnik dochodowości ponad 29%,
- dla ryczałtu 8,5% - wskaźnik dochodowości ponad 44%.

W tabeli 4 zaprezentowany został dochód przedsiębiorstwa po opłaceniu podatku zryczałtowanego przy różnych stawkach ryczałtu oraz różnych poziomach dochodowości, w założeniu, iż osiągnęło ono 100 tys. zł. obrotu.

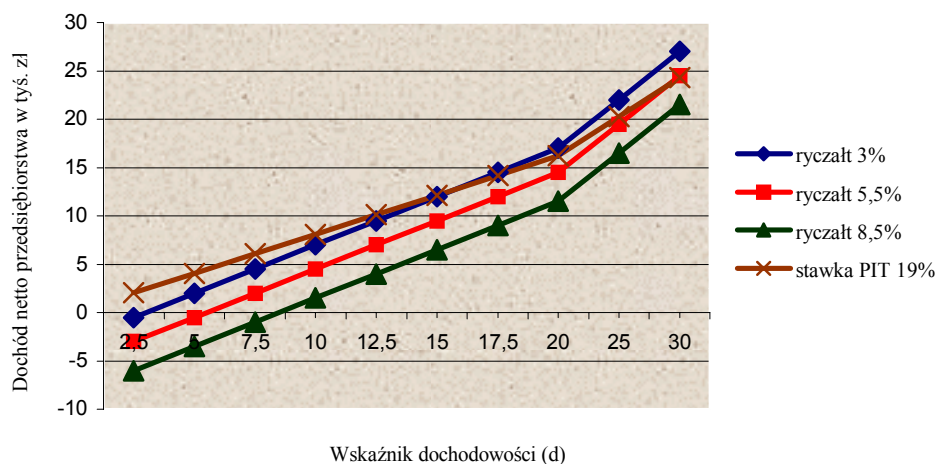
Tabela 4

Dochód netto przedsiębiorstwa po opłaceniu podatku zryczałtowanego w zależności od stopnia dochodowości oraz stawki ryczałtu, przy założeniu obrotu w wysokości 100 tys. zł.

Stawka ryczałtu (t_R)	Wysokość podatku zryczałtowanego w tys. zł. (P_R)	Wskaźnik dochodowości (d) w %									
		2,5	5,0	7,5	10,0	12,5	15,0	17,5	20,0	25,0	30,0
		Wysokość dochodu w tys. zł. (D)									
		2,5	5,0	7,5	10,0	12,5	15,0	17,5	20,0	25,0	30,0
Dochód netto po opłaceniu podatku zryczałtowanego w tys. zł.											
3,0%	3,0	-0,5	2,0	4,5	7,0	9,5	12,0	14,5	17,0	22,0	27,0
5,5%	5,5	-3,0	-0,5	2,0	4,5	7,0	9,5	12,0	14,5	19,5	24,5
8,5%	8,5	-6,0	-3,5	-1,0	1,5	4,0	6,5	9,0	11,5	16,5	21,5

Źródło: opracowanie własne

Poniższy wykres prezentuje kształtowanie się dochodu netto w założonych warunkach (dane z tabeli 4), w porównaniu z opodatkowaniem dochodu na zasadach ogólnych przy przyjętej stawce PIT na poziomie 19%.

Wykres 2. Porównanie dochodu netto przedsiębiorstwa w zależności od formy opodatkowania oraz wysokości stawki podatkowej
Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Ustanawiana przez ustawodawcę swoboda wyboru formy organizacyjno-prawnej prowadzonej działalności gospodarczej przerezuca, poza wskazanymi wcześniej wyjątkami, na przedsiębiorcę ryzyko decyzji oraz wymusza konieczności wielokryterialnej analizy zarówno prawnej, jak i ekonomicznej. Jej poprawność uznać można jako jeden z podstawowych warunków przetrwania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.